[2019] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1140

ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਰਿਵਰ ਪੈਲੇਟਸ ਲਿਮਟਿਡ

ਬਨਾਮ

ਕਾਮਾਚੀ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ

(2019 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5850)

25 ਜੁਲਾਈ, 2019

[ਆਰ. ਭਾਨੂਮਤੀ ਅਤੇ ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕੰਸੀਲੀਏਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 – ਧਾਰਾ 2 (1) (e), 2 (2), 11 (6), ਅਤੇ 20 – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਐਫਓਬੀ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ 40,000 ਡਬਲਯੂ.ਐਮ.ਟੀ (ਵੈਟ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਟਨ) ਆਇਰਨ ਓਰ ਪੈਲੇਟਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ - ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਹਰਜਾਨੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਹੋਰ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਉੱਚੀਆਂ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖਰੀਦਣੀਆਂ ਪਈਆਂ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਹੇਠ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਇਕਲੌਤੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਾਰਾ 11 (6) - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਸਹਿਮਤ ਸਨ ਕਿ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਸੀਟ ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਿਰਫ ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ ਨੂੰ ਇਕਲੌਤੇ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਧਾਰਾ 2 (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਗ-1 ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਲਗੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ ਸਥਾਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੈ - ਧਾਰਾ 2 (1) (ਈ) ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ-1 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ "ਅਦਾਲਤ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ

ਅਤੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰੇਗੀ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 2 (1) (ਈ) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੇ "ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ" ਦੋ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਧਿਰਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ - ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ - ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੀਆਂ ਦੋ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ - ਜਿੱਥੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ - ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਧਿਰਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈਆਂ ਕਿ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ "ਸਥਾਨ" ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗਾ - ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ ਸਥਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਹੈ - "ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ" ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨਾ, "ਸਿਰਫ", "ਵਿਸ਼ੇਸ਼", "ਇਕੱਲਾ" ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਭੌਤਿਕ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ - ਜਦੋਂ ਧਿਰਾਂ ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ ਵਿਖੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ "ਸਥਾਨ" ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈਆਂ, ਤਾਂ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 11 (6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ - ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 11 (6) ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ।

1140

XXXXXX

ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ - "ਸੀਟ", "ਸਥਾਨ" - ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ - ਵਿਚੋਲਗੀ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਐਕਟ, 1996.

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ

ਮੰਨਿਆ : 1.1 ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕੰਸੀਲੀਏਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਗ-1 ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਲਗੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ ਸਥਾਨ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (e) ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ-1 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ "ਅਦਾਲਤ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 9] [1147-A]

1.2 ਬਾਲਕੋ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 (3) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ "ਸੀਟ" ਅਤੇ "ਸਥਾਨ" ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 (3) ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਮਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਾਲਕੋ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰਕ ਵਿਚੋਲਗੀ ਵਿਚ ਧਿਰਾਂ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਦਾ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੀਟ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਫਿਰ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤਾ ਇੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੀਟ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਨੂੰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਜੋਂ ਚੁਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੀਟ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 11] [1147-D-F]

1.3 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (e) "ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ "ਅਦਾਲਤ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (e) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇ "ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ" ਦੋ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਆਰਬਿਟਰਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਿਰਾਂ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਲਕੋ ਦੇ ਪੈਰਾ (96) ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (e) ਵਿੱਚ "ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ" ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (e) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਨੂੰ "ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਸਥਾਨ" ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 12] [1148-G-H; 1149-A-B]

XXXXXX

1.4 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੋ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਵਾਸਤਿਕ ਗੈਸਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਇੰਡੀਅਨ ਆਇਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ (ਪਾਰਸ 13] [1150-ਸੀ-ਡੀ] ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ

1.5 ਜਿੱਥੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ ਸਥਾਨ ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ 'ਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ ਸਥਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਵਾਸਤਿਕ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, "ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ", "ਸਿਰਫ", "ਵਿਸ਼ੇਸ਼", "ਇਕੱਲੇ" ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪਦਾਰਥਕ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ ਵਿਖੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ "ਸਥਾਨ" ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 (6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 (6) ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 16-18) [1153-G-H; 1154-A-C]

ਭਾਰਤ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਕੈਸਰ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਟੈਕਨੀਕਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਇੰਕ. **(2012) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 552: [2012] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 327 - ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ.**

XXXXXX

ਇੰਡਸ ਮੋਬਾਈਲ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਡਾਟਾਵਿੰਡ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2017) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 678: [2017] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 744;** ਸਵਾਸਤਿਕ ਗੈਸਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਇੰਡੀਅਨ ਆਇਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ **(2013) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 32: [2013] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 581 - ਭਰੋਸੇ.**

ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਹਾਰਡੀ ਐਕਸਪਲੋਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ (ਇੰਡੀਆ) Inc **(2018) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 374: [2018] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 662;** ਭਾਟੀਆ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਬਨਾਮ ਬਲਕ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਐਸ.ਏ. ਅਤੇ ਹੋਰ **(2002) 4 SCC 105: [2002] 2 SCR 411;** ਐਨਰਕੋਨ (ਇੰਡੀਆ) ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਨਰਕੋਨ ਜੀ.ਐਮ.ਬੀ.ਐਚ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2014) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1: [2014] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 855;** ਰਿਲਾਇੰਸ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ **(2014) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 603: [2014] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 456 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.**

ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ

[2017] 4 ਐਸਸੀਆਰ 744	ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 6
[2018] 5 SCR 662	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 6
[2012] 12 SCR 327	ਅਨੁਸਰਣ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 7
[2002] 2 SCR 411	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 10
[2013 7 SCR 581]	' ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 13
[2014] 2 SCR 855	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 15
[2014] 6 SCR 456	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 15

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2019 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5850.

2018 ਦੇ ਓਪੀ ਨੰਬਰ 398 ਵਿੱਚ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 02.11.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਰਤਨ ਕੇ .ਸਿੰਘ, ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਮ੍ਰਿਣਾਲ ਲਿਟੋਰੀਆ, ਰਜਤ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਸੋਲੰਕੀ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਐਸ. ਸ਼ਾਂਤਨਮ ਸਵਾਮੀਨਾਧਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਰਤੀ ਰਾਜਨ,।

XXXXXX

1144 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਿਪੋਰਟਾਂ [2019] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ।

ਆਰ. ਭਾਨੂਮਤੀ, ਜੇ.

1.ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ

2. ਕੀ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕੰਸੀਲੀਏਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 11 (6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਧਾਰਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਥਾਨ ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਹੈ।

3. ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਇਹ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਐਫ.ਓ.ਬੀ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਆਇਰਨ ਓਰ ਪੈਲੇਟਸ ਦੇ 40,000 ਡਬਲਯੂ.ਐਮ.ਟੀ (ਵੈਟ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਟਨ) ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ ਵਿੱਚ ਲੈਟਰ ਆਫ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਲੋਡਿੰਗ ਬੰਦਰਗਾਹ ਧਾਮਰਾ ਪੋਰਟ, ਭਦਰਕ, ਓਡੀਸ਼ਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਚੇਨਈ / ਐਨੋਰ ਪੋਰਟਸ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਸੀ। ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਮਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਹੋਰ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਉੱਚੀਆਂ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖਰੀਦਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਪਦਾਰਥਕ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ।

4. ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਚੋਲਗੀ ਧਾਰਾ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

18. ਵਿਚੋਲਗੀ ਭਾਰਤੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਾਨੂੰਨ 1996 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ ਸਥਾਨ ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ ਹੋਵੇਗਾ।

5. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ 07.10.2016 ਨੂੰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ

ਨੇ 24.01.2018 ਨੂੰ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕੰਸੀਲੀਏਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ 'ਐਕਟ') ਦੀ ਧਾਰਾ 11 (6) ਦੇ ਤਹਿਤ 2018 ਦੀ ਓ.ਪੀ ਨੰਬਰ 398 ਵਜੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਸੀਟ ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਹੈ। ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ ਨੂੰ ਇਕਲੌਤਾ ਵਿਚੋਲਗੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ 'ਸੀਟ' ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਧਾਰਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਕੋਲ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

XXXXXX

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚੋਲਗੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ/ਸਥਾਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੀਟ ਦਾ ਦਰਜਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿਆਂਇਕ ਸੀਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਿਰਫ ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਸੀਟ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ

ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 (6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੰਡਸ ਮੋਬਾਈਲ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਡਾਟਾਵਿੰਡ ਇਨੇਵੇਸ਼ਨਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2017) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 678,** ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਹਾਰਡੀ ਐਕਸਪਲੋਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ (ਇੰਡੀਆ) ਇੰਕ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ।**(2018) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 374** ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ (18) ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ ਵਿਖੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੰਡਸ ਮੋਬਾਈਲ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਰੇਲੂ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ।

7. ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ ਅਤੇ ਚੇਨਈ ਦੋਵਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਪੈਰਾ-ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। (96) ਭਾਰਤ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਕੈਸਰ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਟੈਕਨੀਕਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਇੰਕ **(2012) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 552**. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਘਰੇਲੂ ਵਿਚੋਲਗੀ ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਧਿਰਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜੋੜਦੀਆਂ, ਸਿਰਫ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ "ਸਥਾਨ" ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ "ਸਥਾਨ" ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹੋਰ ਸਹਿ-ਹਾਲਾਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ "ਇਕੱਲੇ", "ਵਿਸ਼ੇਸ਼", "ਸਿਰਫ" ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤ, ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਦੂਜੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ

ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਫ 'ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ ਸਥਾਨ ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ ਹੋਵੇਗਾ' ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 (6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ।

XXXXXX

8. ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

9. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਚੋਲਗੀ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ-1 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। "ਅਦਾਲਤ" ਜਿਸ ਕੋਲ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹ "ਅਦਾਲਤ" ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਈ) ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ[ਸੋਧੋ] - (1) ਇਸ ਭਾਗ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ, -

.....

(e) "ਅਦਾਲਤ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ -

(i) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰਕ ਵਿਚੋਲਗੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣੇ ਆਮ ਮੂਲ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ, ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਕੋਈ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(ii) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰਕ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣੇ ਆਮ ਮੂਲ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਿਸ ਕੋਲ ਉਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

XXXXXX

ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਰਿਵਰ ਪੈਲੇਟਸ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕਾਮਾਚੀ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ [ਆਰ. ਭਾਨੂਮਤੀ, ਜੇ.] 1147

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਗ-1 ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਲਗੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ ਸਥਾਨ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (e) ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ-1 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ "ਅਦਾਲਤ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰੇਗੀ।

10. ਬਾਲਕੋ ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਕੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰਕ ਵਿਚੋਲਗੀ ਵਿੱਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਸੀਟ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ, ਕੀ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ-1 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਭਾਟੀਆ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਬਨਾਮ ਬਲਕ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਐਸਏ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ **(2002) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 105** ਵਿੱਚ ਰੱਖੀਆਂ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਬਾਲਕੋ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਸੀਟ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਤਾਂ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕੰਸੀਲੀਏਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਦਾ ਭਾਗ-1 ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਤੇ ਜੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਕੋਈ ਧਾਰਾ 1996 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ-1 ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲਗੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੀਟ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਭਾਗ-1 ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੀਟ ਦੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ।[1]

11. ਬਾਲਕੋ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 (3) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ "ਸੀਟ" ਅਤੇ "ਸਥਾਨ" ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 (3) ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਮਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਾਲਕੋ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰਕ ਵਿਚੋਲਗੀ ਵਿਚ ਧਿਰਾਂ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਦਾ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੀਟ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਫਿਰ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤਾ ਇੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੀਟ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਨੂੰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਜੋਂ ਚੁਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ

ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੀਟ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗੀ। ਪੈਰਾ (100) ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ: -

"100. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰਕ ਵਿਚੋਲਗੀ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੀਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸੁਣਵਾਈ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੀਟ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗੀ।

---

[1]ਭਾਰਤ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਕੈਸਰ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਟੈਕਨੀਕਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਇੰਕ (2012) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 552

XXXXXX

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਰੈਡਫਰਨ ਅਤੇ ਹੰਟਰ, ਦ ਲਾਅ ਐਂਡ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਆਫ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ (1986) ਨੇ "ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਥਾਨ" ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉਦਾਹਰਣ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉਦਾਹਰਣ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:

ਇਹ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਵਿਹਾਰਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ "ਸੀਟ" [ਸੈਕਸ਼ਨ 20 (1) ਅਤੇ 20 (2)] ਅਤੇ "ਸਥਾਨ" [ਧਾਰਾ 20 (3)] ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਦਾ ਸਹੀ ਵਰਣਨ ਹੈ. ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ "ਸੀਟ" ਅਤੇ "ਸਥਾਨ" ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਇਸ

ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤਾ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ "ਸੀਟ" / " ਜਗ੍ਹਾ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਨੂੰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਊਰੀਅਲ ਕਾਨੂੰਨ / ਕਾਨੂੰਨ ਵਜੋਂ ਵੀ ਚੁਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ:

(i) ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਦੇਸ਼ੀ "ਸੀਟ" ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਇੱਕ "ਸਥਾਨ" /" ਸਥਾਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਜੋਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ

(ii) ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੀਟ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਹੁਦਾ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਚੋਲਗੀ/ਕੁਰੀਅਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ, ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰੋਧੀ ਚੋਣ ਚੋਣ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗਾ।

ਜੇ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ "ਸੀਟ"/" ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਦਾ ਭਾਗ 1 ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਸਮਝੌਤਾ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ "ਸੀਟ" ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਭਾਗ 1 ਸੀਟ ਦੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰੇਗਾ।

12. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਈ) "ਅਦਾਲਤ" ਨੂੰ "ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ

ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਈ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇ "ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ" ਦੋ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਆਰਬਿਟਰਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਿਰਾਂ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਲਕੋ ਦੇ ਪੈਰਾ (96) ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਈ) ਵਿੱਚ "ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ" ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (e) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਨੂੰ "ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਸਥਾਨ" ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 1 ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ। (96) ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ-1 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਵਿਚੋਲਗੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਾਲਕੋ ਵਿੱਚ ਭਾਵ ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ "ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ ਸਥਾਨ" ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: -

XXXXXX

“96. ..... ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ "ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ" ਨੂੰ "ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ" ਨਾਲ ਉਲਝਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ. ਧਾਰਾ 2 (1) (ਈ) ਵਿੱਚ "ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ" ਸ਼ਬਦ ਭਾਗ 1 ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸੀਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਹੋਵੇਗੀ. ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 2 (1) (ਈ) ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਕੀਰਣ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 20 ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਦੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜਿੱਥੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਸੀਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜਿੱਥੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ. ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, (ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਇੱਕ ਧਿਰ ਅਤੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਵਿਚਕਾਰ) ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 37 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੇ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹਨ। ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਭਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੁੰਬਈ ਜਾਂ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿਖੇ ਨਿਭਾਉਣੀਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਵਿਵਾਦ ਨਿਪਟਾਰਾ ਭਾਵ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਥਿਤ ਹੈ।

XXXXXX

ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਪੈਰਾ ਨੰ. (96) ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ, ਸਮਝੌਤਾ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਸੀਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ "ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ" ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਨਿਪਟਾਰਾ ਭਾਵ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ "ਸਥਾਨ" ਸਥਿਤ ਹੈ।

13. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੋ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ। ਸਵਾਸਤਿਕ ਗੈਸਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਇੰਡੀਅਨ ਆਇਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। **(2013) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 32.** ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਇੰਡੀਅਨ ਆਇਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਨੇ ਜੈਪੁਰ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਮੈਸਰਜ਼ ਸਵਾਸਤਿਕ ਗੈਸਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖੇਪ ਏਜੰਟ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲੂਬਰੀਕੇਂਟਸ ਦਾ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਸਟਾਕ ਨਹੀਂ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖਾਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸਵਾਸਤਿਕ ਨੇ ਧਾਰਾ 18 - ਵਿਚੋਲਗੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 (6) ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਸਵਾਸਤਿਕ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਖੇਤਰੀ

ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਠਾਈ। ਇੰਡੀਅਨ ਆਇਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 (6) ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 (6) ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵਾਸਤਿਕ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਵਿਚੋਲਗੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ "ਇਕੱਲੇ", "ਸਿਰਫ", "ਵਿਸ਼ੇਸ਼" ਜਾਂ "ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ" ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਹੋਣ ਨਾਲ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਭੌਤਿਕ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:-

XXXXXX

"31. ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਜੈਪੁਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਜਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਜੱਜ ਕੋਲ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। 1996 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 (12) (ਬੀ)

ਅਤੇ ਧਾਰਾ 2 (ਈ) ਅਤੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 (ਸੀ) ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਜਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਜੱਜ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਜੈਪੁਰ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ?

32. ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਪਏਗਾ ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਧਾਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ "ਇਕੱਲੇ", "ਸਿਰਫ", "ਵਿਸ਼ੇਸ਼" ਜਾਂ "ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ" ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਹ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪਦਾਰਥਕ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 18 ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ, ਮੈਕਸਿਮ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਯੂਨੀਅਸ ਐਟ ਅਲਟਰੀਅਸ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਇਸ ਕਨੂੰਨੀ ਕਥਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਕੇ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ

ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਦੁਆਰਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਾ ਨਾ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਰਜਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਠੇਕਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

XXXXXX

33. ਉਪਰੋਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਗੈਮਨ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਟਿਡ (1971) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 286, ਏ.ਬੀ.ਸੀ ਲੈਮਿਨਾਰਟ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਏ.ਬੀ.ਸੀ ਏਜੰਸੀਆਂ (1989) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 163, ਆਰ.ਐਸ.ਡੀ.ਵੀ. ਫਾਈਨਾਂਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਵੱਲਭ ਗਲਾਸ ਵਰਕਸ ਲਿਮਟਿਡ (1993) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 130, ਐਂਜੀਲ ਇਨਸੁਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਬਨਾਮ ਡੇਵੀ ਅਸ਼ੋਮੋਰ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਟਿਡ (1995) ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀਰਾਮ ਸਿਟੀ ਯੂਨੀਅਨ ਫਾਈਨਾਂਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਰਮਾ ਮਿਸ਼ਰਾ (2002) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 613, ਹਨਿਲ ਏਰਾ ਟੈਕਸਟਾਈਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਪਿਊਰੋਮੈਟਿਕ ਫਿਲਟਰਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ (2004) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 671 ਅਤੇ ਬਾਲਾਜੀ ਕੋਕ ਇੰਡਸਟਰੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਮਾਂ ਭਗਵਤੀ ਕੋਕ ਗੁਜਰਾਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ (2009) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 403। **[ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ]**

14. ਸਵਾਸਤਿਕ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ (18) ਵਰਗੀ ਧਾਰਾ ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਰਜਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ। ਇਸ "ਪਾਰਟੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ" ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (e) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੀਆਂ ਦੋ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

15. ਇੰਡਸ ਮੋਬਾਈਲ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਡਾਟਾਵਿੰਡ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ (2017) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 678 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ "ਸੀਟ" ਅਤੇ "ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ" ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ-ਖੇਡ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਈ। ਬਾਲਕੋ, ਐਨਰਕੋਨ (ਇੰਡੀਆ) ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਨਰਕੋਨ ਜੀ.ਐਮ.ਬੀ.ਐਚ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ **(2014) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1** ਅਤੇ ਰਿਲਾਇੰਸ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ **(2014) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 603** ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਸਟਿਸ ਨਰੀਮਨ ਨੇ ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ:

"18. ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਸੋਧਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਲਕੋ (2012) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 552 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (2) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ "ਸਥਾਨ" ਨੂੰ "ਨਿਆਂਇਕ ਸੀਟ" ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 20 (1) ਅਤੇ 20 (2) ਜਿੱਥੇ "ਸਥਾਨ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, "ਨਿਆਂਇਕ ਸੀਟ" ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 20 (3) ਵਿੱਚ, "ਸਥਾਨ" ਸ਼ਬਦ "ਸਥਾਨ" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਰ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ

ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਰਾਹੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਬੇਲੋੜਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

XXXXXX

19. ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸੀਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਸੀਟ ਮੁੰਬਈ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 19 ਅੱਗੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੰਬਈ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਹੈ। ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਉਲਟ ਜੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, "ਸੀਟ" ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਇੱਕ ਸੰਕਲਪ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਸਥਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕਲਾਜ਼ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਲਾਸੀਕਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਸਥਾਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ - ਭਾਵ, ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨਿਰਪੱਖ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੀਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਤੋਂ 21 ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਹੀ "ਸੀਟ" ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੀਟ ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਹ ਤੱਥ ਮੁੰਬਈ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇਵੇਗਾ.

20. ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ, ਦੇਖੋ ਸਵਾਸਤਿਕ ਗੈਸਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਇੰਡੀਅਨ ਆਇਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ (2013) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 32 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੀਈ ਸਿਮੋਏਜ਼ ਵੈਨ ਸਟਾਰਬਰਗ ਨੀਡੇਨਥਲ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਲਿਮਟਿਡ (2015) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 225 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਮੁੰਬਈ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੀਟ ਮੁੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ....." **[ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ]**

16. ਜਿੱਥੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਹੀ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ ਸਥਾਨ ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ 'ਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ ਸਥਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਵਾਸਤਿਕ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, "ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ", "ਸਿਰਫ", "ਵਿਸ਼ੇਸ਼", "ਇਕੱਲੇ" ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪਦਾਰਥਕ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।

XXXXXX

17. ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ ਵਿਖੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ "ਸਥਾਨ" ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 (6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 (6) ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

18. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 2018 ਦੇ ਓ.ਪੀ ਨੰਬਰ 398 ਮਿਤੀ 02.11.2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi